

PWN-Brief

Pastoraat voor woonwagengewoners, Sinti en Roma in Nederland

Emmaplein 19 C, 5211 VZ 's-Hertogenbosch

nummer 30 - december 2015

Mensen in beeld houden is het thema van de landelijke studie- en ontmoetingsdag van het PWN bij het Missionair Servicecentrum Tilburg (MST) op 6 oktober 2015, met medewerkers Lydia Verhagen (staand links) en Bic Driessen (staand rechts).

De weg van barmhartigheid / 3

Paus Franciscus roept een Jubeljaar uit

Schakelen tussen twee werelden/ 4, 5

Het PWN te gast bij het MST in Tilburg

Roeien met een steeds kleiner bootje / 6

interview met Jan van der Zandt in Diaconie & Parochie

Onzichtbare scheidslijn wegpoetsen / 7

door Frans de Smit p.w.

Paus roept Sinti en Roma op tot integratie

Rome, oktober 2015

‘Jullie zijn zelf de hoofdrolspelers van jullie heden en toekomst,’ sprak paus Franciscus tot de ruim zeventuizend Sinti en Roma die van 23 tot 27 oktober vanuit zo’n dertig landen een pelgrimstocht maakten naar Rome. Integratie in de maatschappij is daarbij essentieel. Wanneer iedereen de wetten respecteert en zijn plichten vervult, kunnen Sinti en Roma een bijdrage leveren aan het welzijn van de samenleving, aldus de kerkleider. Hij riep op vooral de kinderen naar school te sturen. Zonder opleiding is het moeilijk op de arbeidsmarkt te komen. Paus Franciscus zei te weten onder welke omstandigheden Sinti en Roma soms leven. Hij vindt dat de tijd is aangebroken dat de vooroordelen en het wederzijds wantrouwen tussen de bevolkingsgroepen en de burgermaatschappij worden opgeheven.

‘Ook het Vaticaan dringt in heel Europa aan op meer inzet over en weer om tot integratie van de Roma te komen, nu hun tijdperk van eeuwenlang rondtrekken echt voorbij is’

Citaat: H. Oldenhof p.w. in Hoeksteen, communicatie- en informatieblad voor katholiek Nieuwegein, nr. 8, pag. 14

Brochure

Voorbereiding eerste communie

Er wordt doorgaans van uitgegaan dat kinderen uit een woonwagencentrum tijdens de eerstecommuniecatechese aansluiten bij de andere kinderen van de parochie. Het ligt voor de hand, maar het blijkt niet altijd eenvoudig te zijn. Het kan zo zijn dat de culturele achtergrond van kinderen van woonwagengebwoners, Sinti en Roma zich niet zomaar voegt bij die van de andere communicantjes. Het kan voorkomen dat het beschikbare materiaal voor de catechese niet goed aansluit op de leef- en beleavingswereld van de communicantjes uit de centra, of dat het taalgebruik in het materiaal niet dat van deze kinderen is. Dat moet het, soms improviserend, aangepast worden. Zo, al zoekende en doende, worden de kinderen en hun ouders naar de eerste communie geleid. De brochure **Ga met God** *de eerste communie van woonwagengebwoners* geeft aan pastores en vrijwilligers die zich inzetten voor de catechese bij de eerste communie, achtergronden en tips voor de voorbereiding op de eerste communie van kinderen uit de woonwagencentra. De uitgave wil voor hen een hulpmiddel zijn om het feest van de eerste communie voor deze kinderen die plaats in de parochie te geven die het toe komt. (Uit het voorwoord van Ga met God, pag. 4 en 5)

Ga met God

de eerste communie van woonwagengebwoners is geschreven en samengesteld in samenwerking met de Diocesane werkgroep woonwagendorstoraat Groningen en in 2011 uitgegeven door het bisdom Groningen-Leeuwarden. De brochure kunt u lezen op www.pwin.nl, de website van het PWN.

U kunt de publicatie à € 4,00 per exemplaar, ook bestellen door een mail te sturen aan het bisdomsecretariaat in Groningen: l.winter@bisdomgl.nl of bel naar Lisette Winter: (050) 406 58 88.

De weg van de barmhartigheid

Bron: Diakonie & Parochie, nr. 3/2015

Paus Franciscus heeft dit voorjaar een Heilig jaar afgekondigd. Een Jubeljaar van de Barmhartigheid dat loopt van 8 december 2015 tot 20 november 2016. Reden voor dit jaar is de vijftigste verjaardag – op 8 december – van de afsluiting van het Tweede Vaticaans Concilie. Wereldwijd, zo ook in de Nederlandse bisdommen, wordt dit Jubeljaar gevierd met activiteiten, bedevaarten en vieringen.

‘Het is mijn vurig verlangen dat het christenvolk gedurende het Jubileum nadenkt over de werken van lichamelijke en geestelijke barmhartigheid,’ schrijft paus Franciscus in het spiritueel document *Misericordiae Vultus* (‘Aangezicht van Barmhartigheid’). ‘Het zal een manier zijn om ons geweten wakker te schudden, dat vaak ingeslapen is ten overstaan van het drama van de armoede, en om steeds meer door te dringen tot de kern van het evangelie, waar de armen de bevoorrechten zijn van de goddelijke barmhartigheid.’ Binnen het woonwagenvoorstel in Nederland stelden in het verleden vooral de vroegere aalmoezeniers, de ‘paters’, vanuit orden en congregaties door hun pastorale en diaconale nabijheid zich in dienst van de drie bevolkingsgroepen woonwagbewoners, Sinti en Roma. Later, bij de overgang van de grote woonwagenlocaties naar de kleinere subcentra, boden vooral vrouwelijke religieuzen, diakens en contactpersonen hun diensten aan. Dat doen ze tot op de dag van vandaag nog steeds, al is hun aantal sterk verminderd.

moeten aanpassen aan de gewoonten en gebruiken van het land, de plaats of de parochie waar ze nu wonen.

De werken van barmhartigheid

‘Laten wij opnieuw de werken van lichamelijke barmhartigheid ontdekken: te eten geven aan de hongerigen, te drinken geven aan de dorstigen, de naakten kleden, de vreemdelingen opnemen, de zieken bijstaan, de gevangenen bezoeken, de doden begraven. En laten wij niet de werken van geestelijke barmhartigheid vergeten: de twijfelenden raad geven, de onwetenden onderrichten, de zondaars vermanen, de bedroefden troosten, beledigingen vergeven, lastige personen geduldig verdragen, tot God bidden voor de levenden en de doden.’

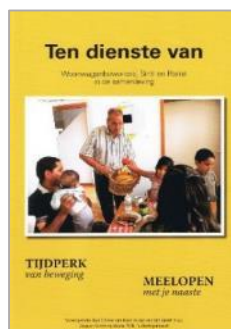
(Paus Franciscus in *Misericordiae Vultus*, nr. 15-2)

Vooruit!

De brochure maakt daarnaast ook duidelijk dat het van de arbeidskrachten in zowel Kerk als maatschappij een soms intensieve en niet altijd even gemakkelijke dienstverlenende begeleiding vraagt. Voor dit werk zijn dan ook contactpersonen, intermediairs nodig met een speciaal charisma, voldoende deskundigheid, ervaring en inlevingsvermogen. Die mensen zijn er, al hebben ze soms een duwtje in de rug nodig. Het is de aansporing die ook paus Franciscus op 13 maart jl. gaf bij de aankondiging van het ‘Jubileum van Barmhartigheid’: ‘Dit is de tijd van de barmhartigheid. Het is van belang dat de lekenangelovigen die beleven en uitdragen naar verschillende sociale omgevingen. Vooruit!’ ■

Ten dienste van

In het najaar van 2012 heeft het PWN de brochure **Ten dienste van Woonwagbewoners, Sinti en Roma in de samenleving** uitgegeven. In de ervaringsverhalen rond de lichamelijke en geestelijke werken van barmhartigheid komt de noodzaak naar voren van dienstbaarheid aan mensen die lijden onder de veranderingen van levensstijl, woonvorm, taal en cultuur en die zich

Brochure Ten dienste van:

Maak € 5,00 over op NL 16 RABO 0324 6312 19 t.n.v. Stichting Media PWN te 's-Hertogenbosch onder vermelding van titel, naam en adres.

Schakelen tussen twee werelden

Twintig vrijwilligers, diakens en pastores zijn op 6 oktober 2015 te gast bij het Missionair Servicecentrum Tilburg (MST) in het kader van de jaarlijkse studie- en ontmoetingsdag van het PWN. Het MST wil mensen in beeld houden: de stadsnomaden, de ontheemden, de minima, migranten en Roma en hen ten dienste zijn. Naast gastvrijheid, het verkrijgen van advies of hulp zijn er mogelijkheden tot het volgen van taal- en computerlessen, (re)creatieve programma's en meer. Aan de hand van een powerpointpresentatie vertelden Bic Driessen, beleidsmedewerker, Lydia Verhagen, coördinator Gasthuis, en directeur Rob van der Zwan er uitgebreid over.

Goede relatie

De jaarlijkse landelijke studie- en ontmoetingsdagen van het PWN werden sinds 1991 gehouden in de zalen van klooster Mariënborg te 's-Hertogenbosch. Omdat dit gebouw een andere bestemming heeft gekregen, koos het PWN in 2015 voor de locatie van het **MST**, het **Missionair Servicecentrum Tilburg**. Er bestaan al langer goede relaties tussen het MST en het PWN. Aan de wieg van het MST hebben twee congregaties gestaan: de Missionarissen van het Heilig Hart (MSC) en de Dochters van O.L. Vrouw van het Heilig Hart (FDSNC). Voor landelijk coördinator woonwagenvoortzetter Jan van der Zandt is de organisatie in Tilburg een halve thuiswedstrijd: hij is immers een MSC'er. De tweede relatie is dat het MST vanaf het begin aandacht heeft besteed aan de woonwagenvoortzetter en later de Roma in Tilburg en omgeving. Taal- en computerlessen en de verkoop van de Zelfkrant vormen enkele activiteiten voor deze bevolkingsgroepen.

Bic Driessen (l.) beleidsmedewerker van het MST

Mensvisie

Aan de hand van een powerpointpresentatie krijgen de deelnemers uitgebreide informatie

over de achtergronden, doelstelling en missie van het MST. Het motto **Mensen in beeld houden** wordt sterk benadrukt, omdat het bij het MST om personen gaat in vaak kwetsbare situaties: vluchteling zijn, dak- of thuisloos, ontheemd geraakt, verdwaald in de bureaucratie of als niet belangrijk gezien worden.

De mensvisie is dan ook dat elk mens ertoe doet. Dat hij of zij meer is dan de som van zijn of haar problemen en dat ieder zijn eigen talenten heeft, ook al kost het soms veel tijd om ze aan te boren of ze te leren zien.

100.000 kopjes koffie en thee

Het Missionair Servicecentrum Tilburg werkt als een 'maatschappelijke aanlegsteiger' voor de stadsnomaden, de ontheemden, de minima, migranten en Roma. Het organiseert dienstverlening zonder een instelling voor hulpverlening of onderwijs te zijn. Het MST koestert een religieuze achtergrond waar 'minder-' of 'anders'-gelovigen zich juist welkom voelen.

Bij de activiteiten van het MST gaat het om de ondersteuning en stimulering van mensen in hun streven naar een beter sociaal perspectief en grotere maatschappelijke participatie. (Re)creatieve programma's, taal- en computercursussen zijn hierbij middelen tot contact, ontmoeting en deelname. Sommigen komen 'iets halen', zoals kennis, advies, hulp, gezelschap of aanspraak; anderen komen juist iets brengen: inzet, kennis, vaardigheden. Ruim 80% van de bezoekers komt uit Tilburg. Per jaar schenkt men 100.000 koppen koffie en thee in de MST-huiskamer. Er zijn zeven personen in dienst en ruim 170 vrijwilligers werkzaam.

In de huiskamer

Wie zijn onder anderen die stadsnomaden of vluchtelingen, ontheemden of Roma aan wie het MST hulp en ondersteuning

biedt? Het antwoord is slechts één tussendeur verwijderd van de ruimte waar de deelnemers van het PWN op 6 oktober hun jaarlijkse bijeenkomst houden. In de aangrenzende MST-Huiskamer is het een kakofonie

van talen en zijn op dat moment zo'n zestigtal mensen van overal en nergens bijeen: lezend of koffiedrinkend in een hoek, zingend onder gitaarbegeleiding, rondlopend in kleurrijke of juist eenvoudige kledij. Op de eerste verdieping van het gebouw zijn lokalen ingericht voor onder meer taal- en computerlessen en (re)creatieve programma's. Van de mogelijkheid om nader kennis te maken met de mensen die hier dagelijks over de vloer komen wordt door de PWN-deelnemers volop gebruikgemaakt en even later zitten de meesten kriskras door elkaar samen aan de lunch. Rasida, een Romavrouw, ruimt in de tussentijd de kopjes in de vergaderruimte op. Het is haar bijdrage voor de gastvrijheid die ze bij het MST ontvangt.

Levensboek

Het MST onderhoudt al ruim zeven jaar intensieve contacten met verschillende Romafamilies, afkomstig uit Tilburg en omstreken. Daarnaast zijn er contacten met Roma afkomstig uit Oost-Europese landen. Het nieuwe project van het MST, het *Levensboek*, moet individuele Roma helpen hun eigen levensverhaal beter te ordenen door middel van een verzameling van egodocumenten: verhalen, anekdotes, foto's, tekeningen of persoonlijke documenten. Met vragen als: hoe zit de stamboom van de familie in elkaar? Wie was ik, als kind, als puber? Wie ben ik? Wie zou ik willen zijn? Door die ordening en spiegeling wordt er een steviger zelfbewustzijn ontwikkeld, dat kan bijdragen aan de verbetering van de maatschappelijke positie van de Roma. Het project richt zich op jonge ouders en met name op moeders. De ervaring leert dat de hoop op een betere toekomst voor hun kinderen een belangrijke stimulans is om mee te doen aan initiatieven die dat mogelijk bewerkstelligen.

De vraag aan de deelnemers op deze studiedag was om mee te denken en te brainstormen over de opzet van het project *Levensboek* voor de Roma. Dat deden ze door vooral ervaringsverhalen aan te reiken. Hierdoor werd het een voor beide instellingen leerzame dag met twee invalshoeken. ■

Schakelen

Het resultaat van een **Romalevensboekproject** is niet het maken van een blauwdruk van 'de' Roma-identiteit; Roma-identiteit en Romacultuur zijn sowieso niet statisch. Het **Romalevensboekproject** gaat om het schakelen tussen de verschillende werelden waarin Roma verkeren: de wereld van de Romagemeenschap en de wereld van de 'burgermaatschappij'.

Uit: 'Schakelen'
Romalevensboekproject
MST.

MST

Gasthuisring 54 a
5041 DT Tilburg

E. receptie@rooihart.nl

I. www.menseninbeeldhouden.nl

*Bic Driessen van het MST
(staand) in gesprek met enkele
deelnemers van het PWN*

Roeien met een steeds kleiner bootje

In het septembernummer 2015 van *Diakonie & Parochie*, is een interview opgenomen met Jan van der Zandt m.s.c. In zes pagina's loodst redacteur Hub Crijns de lezer door de geschiedenis van het landelijk woonwagenvoorzieningspastoraat, de ontwikkelingen die achtereenvolgens voor de woonwagengebrouwen, Sinti en Roma plaatsvinden binnen Kerk en samenleving en de bezieling van landelijk coördinator Jan van der Zandt m.s.c.: 'een gedreven en bewogen gesprekspartner als het gaat om zijn werk'.

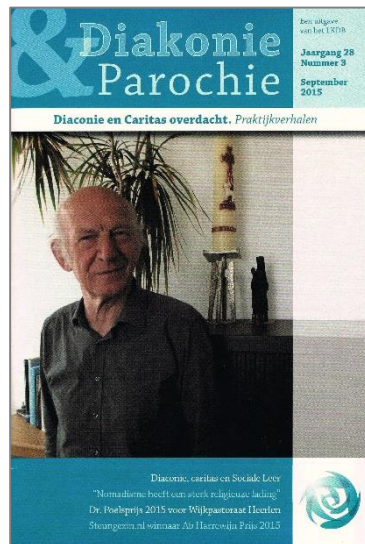
Wie de geschiedenis van het landelijk woonwagenvoorzieningspastoraat vanaf midden vorige eeuw in een notendop wil lezen, zit goed met de beginpagina's van het artikel 'Nomadisme heeft een sterk religieuze lading', van de hand van Hub Crijns. Voor pater Jan van der Zandt m.s.c. (omslagfoto *Diakonie & Parochie*), die de taak van coördinator voor het pastoraat voor woonwagengebrouwen, Sinti en Roma in Nederland op 1 februari 1981 op zich neemt, ligt er vanaf dan de uitdaging om het categorische woonwagenvoorzieningspastoraat van weleer om te bouwen en over te dragen aan het parochievoorzieningspastoraat. Niet eenvoudig, want waar hoort het bij in een parochie: bij pastoraat of liturgie? Bij diaconie of Kerk en samenleving? Bij Missie, ontwikkelingssamenwerking en vrede? 'Woonwagenvoorzieningspastoraat is zowel pastoraat, verkondiging en catechese, liturgie en sacramenten, diaconie en hulp, gemeenschapsvorming en past dus niet in één hokje', aldus pater Van der Zandt. Daarom betreft hij er diakens bij, vrijwilligers en contactpersonen als brugbouwers tussen de bevolkingsgroepen en de parochies. Als vanaf begin deze eeuw parochies en werkgroepen gaan fuseren, meer en meer kerken sluiten en minder pastores meer werk hebben, wordt het moeilijk om oog en oor te vinden voor speciale groepen die veel

aandacht nodig hebben. Ook voor de eigen instelling PWN is er het uitzicht van afbouw doordat er elk jaar minder geld binnenkomt. Dus is het 'roeien met een steeds kleiner bootje en met steeds minder riemen'.

Achterblijvers

Het overgrote deel van de bevolkingsgroepen vindt zijn weg wel, is de ervaring van pater Van der Zandt: 'Mensen ontwikkelen zich gelukkig.' De aandacht gaat nu vooral uit naar de achterblijvers: 'De mensen met veel begeleidingsvragen en hulpvragen. Daar horen ook veel Roma en Sinti bij. Vooral bij diegenen die het nomadische nog in zich hebben en zich daarnaar gedragen. (...) Er is veel laissez-faire en in het hier en nu leven. Weinig gerichtheid op regels. Dat levert een vorm van mensen op waar moeilijk mee is samen te leven of mee om te gaan. De sterk gereguleerde samenleving van nu haakt daarbij af.'

Zo niet pater Van der Zandt. Hij blijft parochies en instellingen benaderen om voor deze groepen binnen de samenleving aandacht en hulp te vragen. 'Voor parochies blijft het de uitdaging om zich in te leven in vreemdelingen, mensen die elders uit de wereld komen, met andere culturen en gedragingen. Geef ruimte aan die mensen en kijk of je van daaruit iets kan doen aan helpen, solidariteit, begeleiden, opnemen.' Hij pleit dan ook onverminderd voor geloofsgemeenschappen die voor deze mensen in de periferie van de samenleving van grote betekenis kunnen zijn. ■

'Nomadisme heeft een sterk religieuze lading', door Hub Crijns, *Diakonie & Parochie*, nummer 3, september 2015, pagina 18 t/m 23. *Diakonie & Parochie* is een uitgave van het LKDB, het Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad te 's-Hertogenbosch. E. administratie@rkdiaconie.nl. Zie ook: www.rkdiaconie.nl

Onzichtbare scheidslijn wegpoetsen

De gemeente Groningen heeft een aantal jaren geleden besloten om de term woonwagencentrum niet meer te gebruiken. Het centrum is nu een woonwijk, net als de andere wijken van Groningen. Maar de bewoners kun je nog steeds de aanduiding 'het grote kamp' (de Kring) en 'het kleine kamp' (de Leegeweg) horen gebruiken. Wie de Kring binnengaat ziet een aantrekkelijke wijk van goed verzorgde woningen en wagens. Bij het begin van de weg door de locatie ligt een mooi beschut sportveld, home van de voetbalvereniging P.K.C. Alles oogt heel open, maar toch is er een grens tussen de wereld van de Roma, de reizigers en die van de burgers, die beide werelden gescheiden houdt. Jongeren uit de Kring volgen net als andere jongeren na de basisschool een vorm van voortgezet onderwijs. Maar buiten de Kring, op school en in de samenleving ervaren zij andere opvattingen, normen en waarden dan die zij zelf kennen.

'Je hebt wat te bieden naar buiten, laat dat maar zien en horen!'

En als je even met de jongeren praat, hoor je van de momenten dat zij zich afgewezen voelden door de burgerij, omdat zij Roma zijn en in de Kring wonen. Werk vinden buiten de Kring is een probleem. Dat maakt hun positie moeilijk. De reactie van de jongeren is dan om zich terug te trekken binnen de Kring, want daar vind je de veiligheid en saamhorigheid die je daarbuiten mist. Binnen Solidair Groningen-Drenthe en het woonwagendorp ontstond de gedachte om jongeren uit de Kring vragen te stellen over waar zij waarde aan hechten. Wat is belangrijk voor jullie? Hoe sta je in het leven,

wat verwacht je van de toekomst? En hoe ga je om met je eigen cultuur, je geloof, je eigen taal en geschiedenis die op veel punten zo anders zijn dan die van jongeren buiten de Kring? Je hebt wat te bieden naar buiten, laat dat maar zien en horen! Andersom zou een groepje jongeren uit de burgergemeenschap vanuit hun beleving onderwerpen aan kunnen dragen die voor de Kring-jongeren interessant zijn en voor een ander zicht op de samenleving zouden kunnen zorgen. Een wederzijds kennismakingsproject dus.

De groep is nu gevormd. Een aantal Roma-jongeren gaat in gesprek met burgerjongeren uit de Walfriedparochie in Groningen. Of eigenlijk niet alleen in gesprek, het is de bedoeling dat zij ook samen dingen ondernemen. De groep is klein, maar het begin is er om die onzichtbare scheidslijn rond de Kring wat uit te wissen. ■ **Frans de Smit p.w.**

Ondersteuning in geloofs- en zingevingsvragen

In de burgermaatschappij is er voor woonwagenjongeren nauwelijks ruimte voor hun beleving en hun uitingen van geloof en traditie. De vragen waar zij meer zitten worden niet gedeeld door leeftijdsgenoten. Zij zoeken bijvoorbeeld naar een manier om de saamhorigheid, die zo kenmerkend is voor woonwagenmensen, te behouden. Een aantal jongeren uit woonwagencentra in Groningen, Emmen en Coevorden en jongeren uit parochies krijgen in het contact met elkaar meer zekerheid over hun eigen geloofsbeleving en waarden. Ze kunnen daardoor met meer zelfvertrouwen aan de samenleving meedoen. Ze zijn minder kwetsbaar in hun sociale omgeving. In Groningen is een groep van jongeren inmiddels gevormd.

Bestuur en medewerkers van het PWN
wensen u gezegende kerstdagen en een goed 2016!

M.I. Hummel, Madonna met Kind

Colofon

De *PWN-Brief* is een viermaandelijke uitgave van het PWN en verschijnt in de maanden april, augustus en december.

ISSN 2214-1146

Interviews en teksten

Jan van der Zandt m.s.c.
Hélène van Hout

Lay-out en eindredactie

Hélène van Hout

Druk

Drukkerij *Zelfkrant*
's-Hertogenbosch

Contactadres

Pastoraat Woonwagengewoners in Nederland - PWN
Stichting Media PWN
Stichting Mgr. Bekkersfonds
Emmaplein 19 C
5211 VZ 's-Hertogenbosch

I: www.pwin.nl
E: pwin@telfort.nl
T: (073) 737 02 23

Giften

Een vrijwillige bijdrage om deze *PWN-Brief* te bekostigen stellen wij zeer op prijs en is welkom op NL59 RABO 0121 9051 01 ten name van Pastoraat Woonwagengewoners in Nederland te 's-Hertogenbosch.
Giften voor acute noodhulpverlening ten behoeve van woonwagengewoners, Sinti en Roma: NL19 RABO 0121 9827 42 ten name van Stichting Mgr. Bekkersfonds te 's-Hertogenbosch.

Het PWN wordt ondersteund door een solidariteitsbijdrage van de gezamenlijke religieuzen in Nederland via de Commissie PIN.

Met weinig woorden...

- Goed werk -

'Wij hebben zo veel zaadjes geplant; als er maar eentje van uitkomt – hoe het er ook uitziet – dan heeft de Heilige Geest goed zijn werk gedaan.'

Een **deelnemer** op de PWN-studiedag,
6 oktober 2015

- Niet-bestaan -

'Onder de Roma zijn personen die lijden aan psychische ziekten, ongeschooldheid, werkloosheid en armoede, met sterkere nomadische culturele bepaaldheid. Als de instanties er niet meer zijn, loketten sluiten, deuren dichtgaan, helpers afhaken, blijven mensen hangen in een soort niet-bestaan.'

Jan van der Zandt m.s.c. in 'Nomadisme heeft een sterk religieuze lading', *Diakonie & Parochie*, nr.3, 2015, pag. 23

- Catechese –

'Niet alleen voor reizigers geldt dat zij zich gelovig vooral in de ervaring laten aanspreken en veel minder op kennisniveau. Hetzelfde geldt voor veel parochianen. Voor de catechese betekent dit dat een groep die lang als 'randgroep' is gezien omdat zij niet op zondag in de kerk aanwezig was nu vaak het grootste deel van de catechisanten uitmaakt, kinderen én volwassenen.'

In **Ga met God**, *de eerste communie van woonwagengewoners*, pag. 15 (foto: uit *Ga met God*, pag. 2)

- Onbarmhartig -

'Er is niets zo onbarmhartig als een opvang waar je alleen maar koffie kunt drinken.'

Rob van Zwan, directeur MST Tilburg
op de PWN-studiedag, 6 oktober 2015

- Tijd voor verandering -

'We willen geen tragedies meer meemaken waarin kinderen van kou of hitte sterven, of speelbal worden van gewetenloze figuren. De tijd is aangebroken dat de eeuwenlange vooroordelen en het wederzijds wantrouwen tussen Sinti, Roma en anderen worden afgelegd.'

Paus Franciscus, op 25 oktober 2015 in het Vaticaan tijdens de pelgrimstocht van Sinti en Roma naar Rome